

0 Ale aby ti, kteříž by čtli tyto věci, mohli tomu rozuměti, proč se to vše vypisuje
o těch rotách erbových a jich přetvrde odpornosti Jezukristu a jeho bolestnému kříži.
135 A najviece proto, aby v nich znám byl Antikrist, | jenž jest uvedl všeliké odpornosti 158^v
proti Kristu. A tu jest najtěžší odpornost uvedl, místo u viere těm dav, ješto viery
v nich nenie aniž muože býti s těmi zvláštnostmi, kteréž na nich sú. A zřiedil je věrú
5 skrze svojuj duch, odporný Kristu, a postavil je na cestě spasenie skrze svú lež a při-
četl je Bohu, najtvrdsie nepřátely kříže jeho, jemu nemilé. V tom stojí slova s. Pavla,
140 jenž die, mluvě o Antikristu, nazievá jeho člověkem hřiecha, synem zatracenie, jenž
jest přišel ve všelikém svodu nepravosti podlé činuov satanových.

0 Tuť všeliké svedení muož známo býti, že poběhlé pohanstvie zmaloval jest věrú,
aby se zdálo křestanstvie, a tak celý svět odešlý od Boha posvětil Bohu skrze svojuj
duch lživý, Kristu odporný, aby tiem odstrčil Jezukrista, aby on nemohl spasenie
145 v lidech dělati. Nebo Antikrist všecky jest osáhl a dělá spasenie všemu světu skrze
svú lež pokrytú a smrtedlnú; snadně, jakž ten svět sám chce, tak má spasenie z jeho
rukú. Protož svět neuvěří o spasení tak, jakož jeho Kristus podává těm, kteříž na úzké
5 cestě stojie. Protož pak Antikrist proti němu všecky přestupníky tohoto světa, ješto
jsú na široké cestě, zřiedil jim spasenie skrze svú lež, oděnú svatostí lstivú, a tiem
150 jest odvrhl Jezukrista a odjal jemu lid, aby v něm nemohl dělati spasenie skrze svú
pravdu a skrze svú moc, kterouž muož spasiti ty, kteříž jemu povolé. Protož i ty roty
erbové, z kořen svedené skrze Antikrista, přilepeny sú k viere se všemi odpornostmi
0 pohanskými, aby v | nich velmi známo bylo dielo Antikristovo, že jinák podlé jich 159^r
běhu odporného Kristu najmenší stránka viery k nim nepřileží, aniž jí mohú požiti
155 čím dobrým, tak bydléce.

5 A podlé toho rozumu puojde řeč i o jiných šibalstvích, která jest Antikrist zřiedil
skrze Boha v bludích tohoto světa a oslavil jest pohanstvie a svá mnohá kacieřství
jako víru jako službu boží.

Kapitola pátá

0 Již tuto puojde řeč o šibalstvích městských, jenž sú moc Antikristova proti Kris-
tu, zlé spřežení, plné smělosti k dokonání zlých věcí, sobě spomocné silně bojova-
ti proti pravdě a utískati ji lstivě pod pokrytstvím, mluvíce poctivě o ní pohostinu

136 najtěžší] naytiežšie – 151 kterouž] kteraůž – 151 povolé] powolie – 154 nepřileží] neprzieležij
– 155 čím] cziem

139 Srov. Fp 3,18. – 140 Srov. 2Te 2,3. – 140-141 Srov. 2Te 2,9-10. – 147-148 Srov. Mt 7,14. – 149 Srov.
Mt 7,13.

v zbořích pokolenie zlého a smělého šibalstva na cestě Jidášově. A protož ta šibal- 5
 stva městská příliš těžce ztrhala sú siet viery, když přičtena vieře s svými zvláštnostmi
 městskými, podobná panování pohanskému a utvrzená tiem panováním, podobná
 rotám erby korunovaným (a spolu mnohé věci v jednom jhu táhnú). A přieliš sú roz-
 množena šibalství městská a sú silné založení světa a síla Antikristova; onť skrze ně
 prospievá proti Kristu. Protož viera jako siet nemohla jest okročiti těch šibalství mno- 10
 hých a celá ostatici. Zedrali sú ji svými odpornostmi pravdě Kristově, jedině znamenie
 viery lživá a mrtvá ostala sú na nich a jméno křivé křesťanské.

159^v A že město všeliké tak mnohé odpornosti vieře v svém základu a v svém spojení
 má, že ono nemuož pravé viery přijíti ani pokojně sněsti. Jako aby kázána byla v slo-
 vech upřímnosti, tohoť nestrpí město, nebo v základu svém jest odporné pravdě Kris- 15
 tově a tak i vieře. Takéž netrpí těch v sobě, kteříž by se upříemo viery chytili, chtiece
 jje následovati v skutku. Nebo ten musil by podlé viery ihned se děliti od mnozství
 městského následováním, srovnáním, pomocí i povolením. A že jich dobré jest pod-
 lé toho, jakož žádají, pokojně přebývati, aby mezi nimi svornost městská byla, aby
 všickni spolu svorně v jednom jhu táhli. Protož všeliká rozdělení a zrocení v městě 20
 sú proti té jednotě městské, pro niž by brzo sami se zkazili anebo by město ztratili.
 Protož jich všecka opatrnost, pilnost i rady jich na tom založeny sú, aby města neztra-
 tili skrze svú domácí nesvornost a skrze jiné nepřiezně cizie.

Tu pomysl rozumný, kdeť ta zmítka padá. Protož kdyby to myšlenie jich viera
 byla od Boha jim daná, v tom jedině pokoje městského ostřiehati, jakž by koli mohli, 25
 tehdy by snadně u vieře ostali. Ale položiece vieru zpětně, že ona neostřiehá takové
 svornosti městské, žádá plnění své vuole a ještě ani pokoje života vždy neostřiehá
 viera, protož tehdy s věrú jíti do města mezi jich svornost – jako by jim chtěl příkopy
 zasúti a zdi položiti a o hrdla je připraviti, takť by míle vieru přijali. Nebo viera Kris- 30
 tova upříemo jest proti těm zvláštnostem městským. Protož kazatele viery Kristovy
 město nepřijme, než kazatele doktoruov a kazatele papežuo. Přijme kazatele, kteříž
 160^r se | kází a příkopy městské a zdi; tyť ono přijme, jenž řkú: „Neohradíte-li města druhú
 zdí, jáť s vámi neostanu.“ Takovéť kazatele přijme město místo následovníka viery.
 A to město jiného nestrpí, leč slepé báby a chromé dědy, ješto u kostela sedíce žebří,
 ješto nemají domuo v městě ani dědin okolo města. Ale s takými statky jsa následov- 35
 ník viery, jda upřímo, aby chtěl s nimi jho roztrhnúti a říeci, že oni zle pokoje požívají
 skrze hřiechy, nezsedít se mezi nimi; leč nějakým plácením nezřetedlným muožt ně-
 kto méně zlý než oni s nimi trvati.

13 spojení] spogenie – 14 ono] ona – 27 plnění] kuplňeni – 29 míle] miele – 32 kází] kažie –
 33 následovníka] nafledownicka – 35-36 následovník] nafledowniek – 36 požívají] požíewagi –
 37 nezsedít] nezsediet

Protož mistrové bazilejští staré cirkve, dobře přeběhše neb rozsúdivše zvlášt-
 40 nosti městské a zvláštnosti zákona božieho, ihned nelekejíce se zavrhlí sú zákon boží
 od mnozstvie městského a toliko je ostavili na zákoniech lidských řkúce, že mnozství
 městskému má ustavovati zákony ten, ktož jimi vládne, podobné, jenž mnozství měst-
 ské snadně je muož zachovati, aby nic odporného nebylo v těch zákoních k zarmú-
 45 a kterýž zákon zarmútil by obec a roztrhal její pokoj a obtížil by ji břemenem, jehož
 obec nedokonalá nemůž přijíti, více by zlého učinil. Protož zákon boží sú zavrhlí od
 mnozstvie městského jako víno nové od lahvic starých, jenž by se od vína zpukaly.

A to jest pravé, založiece to, že mnostvie městské nepotřebuje Boha, jediné má
 dosti na obecném dobrém, a k tomu jediné svornosti a upokojenie dosti bude. A jestli
 50 ta řeč křesťanům | dosti marná jest, aby zavřini byli na obecném dobrém u pokoji 160^v
 tělesném, dosti jest pohanům taková zpráva, ješto naděje nemají v Bohu ani věrie
 zákonu božiemu, aby jej měli z potřeby držeti. Ale křesťanům ta zpráva nemůž mlu-
 vena býti, než toliko k jich oklamání.

Ale jakož na ty příležití, ješto podlé těla stojí, městsky ostriehající obecného dob-
 55 rého, ti sú na těch zákoniech tak zavřini, že ničehož z viery nepřijmú mimo radu
 bazilejskú, aby toliko pod zákony rychtářskými řídili mnostvie městské v obecném
 dobrém, pokojiece mnoství, aby se nezpukali od zákona božího jako lahvice staré
 od vína silného. Protož viera v nich stojí jako kostnice s mrtvými kostmi, ješto na
 ně péče nemají, vidúce, že se na ně v odění nepřipravie v noci. A protož tak u nich
 60 smíšeně jde viera pod jménem zákonuov papežových, aby jim čtenie a epištoly zpí-
 vány byly, aby po nich neplakali ani kterých nesnází měli a tím aby zjevno bylo, že
 čtenie u piesních, pokojně s nimi stoje, neruší jim příkopův, zdí s ulicemi a puškami
 nehýbá, k šturmu zvoniti nezapovídá, tučných stoluo nepřevracie a jiných trávenin
 jedem neohlašuje; jakýmiž koli notami v kostele zpíváno bývá, nepopúzie k hněvům
 65 mužuoov rathúzních.

Protož viera čtenie Kristova jest mrtva u nich a nečitedlna, jíž se ani lekají, ani
 radují, aniž jí poznati mohú ti mužie břichatí, ješto pivem smrdie. Poněvádž těmi bě-
 hy mítežnými a smíšenými u nich se obracie v písniech a znameniech lživých a mrt-
 70 vých a v zna|meních posvátných, pod nimiž všecka lež poctivější projde nežli pod 161^r
 zjevnú modlú, to jedno lúpí je z viery – mylnosti duchovní a posvátné, v nichž se jim
 lež stkvie jako cesta spasenie. A druhé proto viera v nich místa nemuož mieti, poně-
 vádž v nich takové ostríhanie obecného dobrého stojí, aby všeliký přebyvač města

39 bazilejští] Bazileýfttie – 40 boží] Božie – 41 mnozství] mnozftwie – 53 oklamání] oklamanie
 – 62 piesních] pieftnich – 62 neruší] neruffie – 70 mylnosti duchovní] mylnostij dnchownij

47 Srov. Mt 9,17; Mk 2,22; L 5,37.

měl tu věrnost spoluměšťanům držeti, mysle s nimi toliko jich obecného dobrého ostříehati a s nimi též jho táhnúti. Nebo Pán Ježíš dí: „Nepřišel sem pustiti pokoje na zemi, ale meč, abych rozdělil člověka proti otci jeho a dceru proti mateři jejie.“ 75

Protož jest-li jeden aneb mnoho takových, kteréž Pán Ježíš dělí od přátel i od světa, takovít musie opustiti v městě obecné dobré, kteréž toliko pokoje tělesného ostříehá, kterak koli muož, dobře neb zle. Nebo když nic nepřekážie ani ruší pokoje, vděčni sú jeho, ač jeho zle požívají, prospievajíce v zlých věcech za tím pokojem. Pakli se vzdvihne zlé, chtě jim pokoj rušiti, tehdy rovnú zlostí chtí se obrániti tomu nepokoji, a kto najhorší pomohl by jim zahnatí toho nepokoje, s tím se spojí. Protož kteréž by Pán Ježíš oddělil od jich pokoje tak škodného, kterak by se s nimi sjednali aneb jim věrnost v také dobrotě drželi? Protož když by vieru právě někteří přijali, tak rozdělení v obci bude. Protož mnostvie zlých ihned na Kristovu čeled' sáhne, a nezmordují-li jich, ale zlúpíce je vymecí je z sebe. 85

161^v Protož když v městě nižádné odpornosti viera nekazí jich svornosti, tehdy jest duvod, že viery právě v ni|žádném nenie, než ta zpráchnivělá jako dřevo od červuov snědéné, ješto v něm moci ani užitku nenie, kterážto viera, tak marná, jest škodna právě viere Kristově, jako tma světlo zastěňující a osídla mnohá jie roděci a ji utískající a již ven ji vymietající, jako bludem postrkující jí. Nebo ta viera z bludu skovaná, ješto mnozstvie hřešníkua pěstuje, pěstuje toliko domácí nepřátely kříže Kristova a jeho všech zvolených, domácí zrádce jako psy slédné po zvěři, umějíce je po sledu čenichati, pokryté lidi a lsti plné, oděné múdrostí zemskú, najškodlivější viere Kristově a jeho sprostnosti. 90

Protož mnozství městské tu vieru můž držeti a z ní se roditi v odpornost Kristovu jakožto najhoršie šibalstvie srovnané v jeden svazek odporností nerozdielné, aby mohli silně pomocni sobě býti proti Kristu i proti všeliké upříemnosti jeho všelikými odpornostmi, jichžto jest naplněno mnozstvie. A ktož zamyslé najhorší v tom mnozství, toho musí pomoci i nejlepší, aneb mnozství zlému v ruce upadnutí. Protož běh svazku jich všechen zpuosob i byt šibalský má, jenžto svorně a pomocně zlé věci jednají s mnohú smělostí zlú. A ti vždy na útisk a na potupu viery sú; jelikož znají ji, tak šibalskú svorností na ni tisknú a ji porážejí a úrazy jí kladú a v ohyzdu ji podávají svými zvláštnostmi, pohanům podobnými, všem nepřátelům viery, jenž kromě viery sú, pohanům i židům. Pod přikrytím té viery bludné a mrtvé všecko dělají jako otevření pohané. 95 100 105

75 otci] ntcy – 77 takovít] Takowiet – 78 muož] množ – 79 požívají] poźiewagij – 81 najhorší] nayhorffie – 91 pěstuje toliko] toliko – 99 nejlepší] naylepffie – 99 mnozství] mnozftwie – 102 porážejí] porážegie – 104 i] n

74-75 Mt 10,34-35. – 91 Srov. Fp 3,18. – 92 Srov. Mt 10,36.

A že založení | svého šibalstvie mají na zlém základě, na Kainovi. Tak jakož zle 162^r
 stojie a zle jdú, to jim musí od základu ruosti. Ale by byli kromě viery jako zjevní
 pohané, že by nelezli pod bolesti Kristovy, činíce se jich účastni stránkami a sobiece
 sobě spolek s Kristem, bez toho pohany byli, nic by to div nebyl, že by to šibalstvie
 110 sobě pomocné k užitku těla a světa vedli, když by jediné za dobré měli zemský a časný
 život, jakož pohané nevědomí mají ty věci za dobré. I kto by je mohl pohaněti z toho,
 jakž by koli mohli provésti dobré věci těla podlé svého nevědomie, buďto mocí aneb
 takým šibalstvem a nevědomím? Za nevědomé já bych je měl, Boha v to neuměšuje,
 kterak on súditi bude nevědomie pohanská podlé své upříemnosti.
 115 Protož jáť tuto vážím za škodu viery umiešené pohanstvie k vieře, ješto chce
 spolčiti aneb účastno býti viery i d'ábľuo, aby podlé tovarystva, kteréž s d'ábľy mají,
 utískali to, což z viery nazievají za dobré, aby vždy viera menšila se a hynula a bezprá-
 vím utískána byla od těch, ješto s d'ábľy držie a viery lstivě pozdravují jako Jidášové.
 Zakrývajíce svá šeredstvie znameními viery a ústním vyznáním, vždy tak vieru moří
 120 a hasí v sobě i v jiných a v zapomenutí ji dávají. Skrže lež se jí přičítajíce, sú domáci
 a smrtedlní nepřietelé viery.

Kapitola šestá

Ale mistr Protiva, mluvě o základu měst, toto praví, že Kain pro vraždu bratra 162^v
 svého udělal jest město. Jehožto vzdělání příčina jest byla, že | lúpežem a násilím zbo-
 ží shromáždil jest. Protož svých zlodějství jest požíval a sprostnost života lidského
 5 nalezením cíle země, vah a mír v chytrost nebo ve lstivost proměnil jest a v porušení
 přivedl. Cíle země první položil jest a města zdmi ohrazoval jest, a boje se těch, kteréž
 jest urazil a zlúpil s svú rotú, v svých městech jest shromažďoval. Tak písmo i mistro-
 vé základ první měst oznamují.

113 neuměšuje] neumieffugie – 116 mají] magie – 117 utískali] vtieškagi – 118 utískána] vtieškana
 – 119 Zakrývajíce] zakrywagiece – 1 šestá] Sfiešta – 3 příčina] przieczina – 4 zlodějství] zloedegftwie
 – 4 požíval] poźiewal – 6 první] prwnie

108-109 Srov. Ř 8,17; 2K 1,5.7. – 108-109 Srov. 1K 1,9; Žd 3,14; 1J 1,3. – 116 Srov. 1K 10,21. – 116 Srov.
 1K 10,20. – 2-7 Iohannis Wycliffe Tractatus de civili dominio, 1, 21, 152: „...Cayn post fratricidium civi-
 tatem construxit, cuius causa secundum Iosephum fuit quod ‚rapinis et violencia opes congregans suos
 ad latrocinia invitabat et simplicitatem vite hominum, quam ad invencionem mensurarum et ponderum
 permutavit, ad caliditatem et corrupcionem perduxit; terminos terre primus posuit, civitates muravit, et
 timens quos ledebat, suos in suis urbibus collegit.“ Viz též Iosephus Flavius, Antiquitatum Iudaicarum
 libri viginti, 1, 2, 2. Tato Josefova pasáž se objevuje i ve starších líčeních starozákonních událostí, odkud
 ji Wyclif zřejmě převzal (srov. například Petra Comestora Historia scholastica, 1, 38).